

האם יש ערך מוסף בנטילת אתרוגים הגדלים בארץ ישראל,
על אף שאין הם מהמצוות התלויות בארץ?

הרב משה בלום
ראש כולל לשעבר בוורשה (תשע"ד-תשע"ז)
כיום ראש מחלקת אנגלית במכון התורה והארץ ומרצה בענייני מצוות התלויות בארץ

(ערוך מתוך מאמר של הרב יהודה זולדן, ספר סוכת קטיף בהוצאת מכון התורה והארץ, תשס"ו)

אנו רואים, שרבנים רבים העדיפו ליטול אתרוג ארץ-ישראלי, ודווקא בו לקיים את מצוות ארבעת המינים.

"לדידי הדבר פשוט, אם הייתי בחו"ל (אקוה שגם להבא לא אהיה בחו"ל), הייתי נוהג לברך על של ארץ ישראל אפילו אינו הדור, מלברך על של אתרוג לא מגידולי ארץ הקדש אפילו על המהודר ביותר. ולי אין צריך על זה ראיות, שזה כתוב כבר על לוח ליבי".
כך כותב גם הרב בנימין זילבר, (שעלה מאירופה בגיל 18, "אתרוגי אה"ק ואתרוגי מרוקו", משנת בנימין - שביעית, סימן נט):

ולענין הוצאתם לחו"ל, אף דע"י הוצאתם לחו"ל יטמאו בטומאת ארץ העמים, אבל הרי סוף סוף הם חשובים במעלתם מאתרוגי חו"ל..."
"באתרוגים לא מצינו שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ומהיכא תיתי להעדיפם, הרי בשאר פירות שלא נשתבחה בהם ארץ ישראל, לא מצינו שחייב להקדימם בברכה על פירות חו"ל? אמנם לפענ"ד ברור שפירות ארץ ישראל הם יש להם עדיפות מצד קדושתן, שהם גדלו בקדושה ובטהרה... לא כן אויר ועפרה הוא טהור וקדוש, והרי מצינו בגמ' בכתובות רבי מנשק כיפי דעכו, רבי חנינא מגנדר בעפרה שנאמר 'כי רצו עבדיך את עפרה ואת אבניה יחוננו'... ומכיון שכל כך גדלה מעלתה וקדושתה... ואפר עפר הדומם חביב כל כך, מכל שכן המעולה מהדומם, שודאי עלינו לחבבו משאר צומח שבחו"ל הגדל בטומאת ארץ העמים, ודבר זה פשוט וברור לכל באין תפונה...
דברים דומים כתב גם הרב עובדיה הדאיה, (שו"ת ישכיל עבדי חלק ו סימן כא):

ולכן כל איש מישראל אשר נגע יראת ה' בלבו לא יקח רק אתרוגי ארץ ישראל. ואיך לא נבוש ולא נכלם בדבר מצוה שנוכל לקיימה מפרי ארצנו הקדושה ליטול דוקא מארץ העמים? אוי לה לאותה בושא אוי לה לאותה כלימה. ועל זה נאמר וימאסו בארץ חמדה. ולכן יש להזהר בזה מאד מאד."
"...אין לנו שום היתר על אתרוגים, רק אותם שישיראלים מעידים שידועים הנטיעות מתחילתן שאין בהם שום הרכבה כמו אתרוגי ארצנו הקדושה שבשם גדולי ישראל ותלמידי חכמים ויראי אלוקים משגיחים על הגינות שלא יהיה בהם שום הרכבה
דברים דומים כתב הרב יחיאל מיכל אפשטיין, (ערוך השולחן או"ח תרמח, כט):

"היו משתוקקים כמה וכמה גדולי עולם צדיקי הדור וצדיקי אמת לקיים מצות אתרוג ביחוד מגידולי ארץ הקדש תובב"א, ולהוסיף החיבה היתה סבה מאת ה' הבוחר בארץ חמדה, שנתגלה קלונם של האתרוגים הנמכרים מבני נכר שונאי ישראל מהגנות שבחו"ל ונתברר הדבר שהם מורכבים".
הראי"ה קוק (עץ הדר השלם, עמ' ז) נתן משקל משמעותי גם לכך שאתרוגים הלא מורכבים הללו גדלים בארץ ישראל:

במאות השנים האחרונות, היו גדלים רוב האתרוגים בחו"ל. מששב עם ישראל לארצו, החלו ליטע מטעי אתרוגים כשרים בלתי מורכבים בארץ ישראל. האם יש ערך מוסף בנטילת אתרוגים הגדלים

בארץ ישראל, על אף שאין הם מהמצוות התלויות בארץ?

חג סוכות שמח!

לתגובות: moshebl@gmail.com